

První prokázané hnízdění strakapouda jižního (*Dendrocops syriacus*)
se strakapoudem velkým (*Dendrocopos major*) v České republice

First confirmed breeding of Syrian and Great Spotted Woodpeckers (Dendrocopos syriacus and Dendrocopos major) in the Czech Republic

Kateřina Ševčíková¹

¹Moravský ornitologický spolek – středomoravská pobočka ČSO, Bezručova 10, CZ-750 02 Přerov; e-mail: sevcikovaka@seznam.cz

Ševčíková K. 2017/2018: První prokázané hnízdění strakapouda jižního (*Dendrocops syriacus*) se strakapoudem velkým (*Dendrocopos major*) v České republice? *First confirmed breeding of Syrian and Great Spotted Woodpeckers (Dendrocopos syriacus and Dendrocopos major) in the Czech Republic*. Zprávy MOS 75/76: 34–36.

Mezidruhové křížení strakapouda jižního (*Dendrocops syriacus*) se strakapoudem velkým (*Dendrocopos major*) je známé, zvláště pak z okraje areálu rozšíření s. jižního. V roce 2018 bylo nalezeno společné hnízdo v lípě ve Smetanových sadech v Olomouci. Jedná se zřejmě o první prokázané společné hnízdění těchto dvou druhů v České republice.

Hybridization between Syrian and Great Spotted Woodpeckers (Dendrocopos syriacus and Dendrocopos major) is known to particularly (but not only) occur at the edge of the range of Syrian Woodpecker. In the year 2018, I found the nest of a mixed pair on these species in a lime tree (Tilia cordata) in the Smetana Park in Olomouc. This is the first proven interbreeding of these species in the Czech Republic.

Keywords: hybridization, Dendrocopos major, Dendrocopos syriacus, Olomouc

Mezidruhové křížení je u ptáků poměrně běžnou záležitostí (RANDLER 2006). Z evropských šplhavců (Piciformes) je známo u žlun rodu *Picus* (ŁAWICKI ET AL. 2015), u strakapouda velkého (*Dendrocopos major*) se s. jižním (*D. syriacus*), zřídka pak u s. velkého se s. bělohřbetým (*D. leucotos*, VIRK-KALA ET AL. 1993). Tato zpráva popisuje hnízdění strakapouda jižního se strakapoudem velkým v Olomouci. Na Olomoucko se strakapoudi jižní dostali na konci 50. let minulého století (HEJL 1963) a nyní zde pravidelně hnízdí (ŠŤASTNÝ ET AL. 2009).

Hnízdo jsem našla 21. 5. 2018 na okraji Smetanových sadů v Olomouci (49.58790°N, 17.24673°E, 213 m. n. m.). Okolí z části navazovalo na městskou zástavbu, z části na parkové prostředí s roztroušenými různě starými stromy včetně stromů přestárých, s množstvím mrtvého dřeva. Hnízdní dutina se nacházela v lípě srdčité (*Tilia cordata*) s obvodem v prsní výšce 258 cm. Byla umístěna v hlavním

kmeni ve výšce asi osmi metrů, vstupní otvor byl orientován jihozápadním směrem.

Při sčítání ptáků v olomouckých parcích jsem zaslechla štěbetání mladých strakapoudů. V zápětí se mi podařila nalézt dutina, k níž po chvíli přilétl samec strakapouda velkého s potravou. Z povzdálí varoval strakapoud jižní, kterému jsem však přílišnou pozornost nevěnovala. Později jsem se k dutině vrátila, načež s intenzivním varováním přilétla samice strakapouda jižního a po chvíli nakrmila mláďata. Následující den jsem se pokusila dospělce odchytil. Při pouštění nahrávky obou druhů ptáci reagovali ne příliš intenzivním varováním a pohybovali se pouze v korunách stromů, přičemž samec byl agresivnější. V pátek 25. 5. se již mláďata ozývala hlasitěji a téměř bez přerušování. Po přiletu rodičů pak vykukovala z dutiny (Obr. 1.). Naposledy jsem mláďata v dutině pozorovala 28. 5., při další kontrole 31. 5. byla dutina již prázdná. Strakapoudi

Obr. 1 / Fig. 1: Kříženec strakapouda jižního (*Dendrocopos syriacus*) a strakapouda velkého (*Dendrocopos major*) před vylétnutím z hnízdní dutiny. / Hybrid of Syrian woodpecker (*Dendrocopos syriacus*) and Great-spotted Woodpecker (*Dendrocopos major*) before leave the nest.

Foto: K. Ševčíková, 28. 5. 2018

Obr. 2 / Fig. 2: Samice strakapouda jižního (*Dendrocopos syriacus*) u hnízdní dutiny střídaná při krmění samcem strakapouda velkého (*Dendrocopos major*). / Syrian woodpecker (*Dendrocopos syriacus*) female in front of breeding hole alternated by Great-spotted Woodpecker (*Dendrocopos major*) male. Foto K. Ševčíková, 25. 5. 2018

nebyli ani v její blízkosti, neozvali se ani po provokaci nahrávkou. Rodiče krmili společně (Obr. 2.), samice avšak častěji. Samec se u hnízda objevil často až po té, co samice začala u dutiny varovat. Za celou dobu jsem nepozorovala, že by ptáci krmili mláďata plody, potravu s oblibou sbírali na postarším jasanu, samice lovila i rojící se mravence. Mimo to pravděpodobně přinášela mláďatům v zobáku i vodu. Mláďata se k rodičům chovala agresivně, po nakrmení je občas tahala za pera na hrudi nebo je klovala do nohou. Zajímavostí je, že u dutiny s mláďaty jsem pozorovala i samici strakapouda velkého, která chvíli sledovala mláďata a zase odlétla.

Křížení strakapouda jižního se strakapoudem velkým není žádnou vzácností, z polských měst je známo 5,3 % smíšených párů a až 6,9 % kříženců (FIGARSKY & KAJTOCH 2018). Oba druhy jsou si blíže příbuzné s částečně podobnými ekologickými nároky (viz níže) i etologickými projevy (CRAMP 1985, HUDEC

& ŠŤASTNÝ 2005). Impulzem k mezidruhovému křížení může být i poměrně rychlá expanze strakapouda jižního do areálu strakapouda velkého. Zvláště pak na okrajích areálu, kde se ptáci mohou potýkat s nedostatkem vhodných partnerů stejného druhu (GORMAN 1997). Kříženci jsou plodní a může tak docházet ke zpětnému křížení. Typicky, stejně jako v Olomouci, je v páru samice strakapouda jižního se samcem strakapouda velkého, případně s křížencem. Část kříženců může vznikat i při mimopárových kopulacích (DUDZIK & POLAKOWSKI 2011). U nás bylo pozorováno páření samic strakapouda jižního se samcem strakapouda velkého v Tisové u Vysokého Mýta mezi 16. – 25. 4. 1975 (HUDEC & ŠŤASTNÝ 2005), hnízdění ale nebylo zjištěno; konkrétní údaj o společném hnízdění u nás prozatím chyběl. Kříženci však byli opakovaně zaznamenáni u nás (HANÁK ET AL. 2003, ŠŤASTNÝ ET AL. 2009) i v řadě okolních států, prokázána hnízdění smíšených párů např. v rakous-

kém Štýrsku (MUNTEANU & SAMWALD in HAGEMEIJER & BLAIR 1997). Stejní autoři uvádějí, že hybridizační zóna obou druhů je zřejmě úzká, existuje v místech s nízkou početností samic strakapouda jižního. V místech společného výskytu bývá dominantním druhem strakapoud jižní. Oba uvedené fakty ale zpochybňuje GORMAN (2004), dokládající výskyt kříženců kdekoli v rámci areálu obou druhů, a časté spolužití těchto druhů na stejných lokalitách. Konkrétní hnízdění smíšených párů neuvádí ani monografie ptáků Slovenska (DANKO ET AL. 2002) a dokonce ani monografie ptáků západního Palearktu (CRAMP 1985). Tento fakt ale může být způsoben pouze nesystematickým sběrem údajů založeným na náhodných pozorováních – pozorování kříženců obou druhů v přírodě existuje poměrně hodně. Publikace týkající se rozdílných nároků na biotop (FIGARSKI & KAJTOCH 2018) uvádí výrazné upřednostňování míst s výskytem ořešáků, ovocných stromů a starých stromů s měkkým dřevem (vrba, topol) u typicky synantropního strakapouda jižního, zatímco strakapoud velký nemá tak výrazné biotopové nároky. Rozdíly byly zjištěny i v míře zakmenění – strakapoud jižní preferuje otevřenější plochy s roztroušenými stromy.

Za pomoc v terénu dekuji T. Kedziorovi a V. Teššenymu. Můj dík patří i I. Stráženskému za pořízení videodokumentace a J. Chytilovi za pomoc s literární rešerší.

LITERATURA

CRAMP S. (ED.) 1985: The birds of the Western Palearctic, Vol. IV. Oxford University Press, Oxford, New York.

DANKO Š., DAROLOVÁ A. & KRIŠTÍN A. (EDS.) 2002: Rozšíření vtákov na Slovensku. Veda, Vydavateľstvo SAV, Bratislava.

DUDZIK K. & POLAKOWSKI M. 2011: Przypadki łęgów mieszaných oraz problematyka identyfikacji mieszańców międzygatunkowych dzięcioła białoszyjowego *Dendrocopos syriacus* i dzięcioła dużego *Dendrocopos major* w Polsce. *Chrońmy Przyrodę Ojczystą* 67: 254–260.

FIGARSKI T. & KAJTOCH Ł. 2018: Hybrids and mixed pairs of Syrian and Great-spotted Woodpeckers in urban populations. *J Ornithol* 159: 311-314.

FIGARSKI T. & KAJTOCH Ł. 2018: Differences in habitat requirements between two sister *Dendrocopos* woodpeckers in urban environments: implication for the conservation of Syrian Woodpecker. *Acta Ornithologica* 53(1): 23-36.

GORMAN G. 1997: Hybridisation by Syrian Woodpeckers. *Brit Birds* 90: 578.

GORMAN G. 20004: Woodpeckers of Europe. A study of the European Picidae. Bruce Coleman, Chalfont St Peter, UK.

HAGEMEIJER E. J. M. & BLAIR M. J. (EDS.) 1997: The EBCC Atlas of European breeding birds: their distribution and abundance. T & A.D. Poyser, London.

HANÁK F., RUMLER Z. & VERMOUZEK Z. 2003: Další nálezy křížence strakapouda velkého a strakapouda jižního (*Dendrocopos major* x *Dendrocopos syriacus*) v České republice. *Zprávy MOS* 61: 57-62.

HEJL-MRAČOVSKÝ F. 1963: Strakapoud jižní balkánský (*Dendrocopos syriacus balcanicus*) nový člen naší avifauny na Olomoucku. *Zprávy Krajského Vlast. ústavu Olomouc*, 115: 12-16.

ŁAWICKI Ł., COFTA T., BEUCH S., DMOCH A., SIKORA A., AFTYKA S., CZECHOWSKI P., BOCHEŃSKI M., SIECZAK K. & MAZGAJ S. 2015: Identification and occurrence of Grey-headed x European Green Woodpecker hybrids in Poland. *Dutch Birding* 37: 215-228.

RANDLER C., 2006: Extrapair paternity and hybridization in birds. *Journal of Avian Biology* 37: 1-5.

HUDEK K. & ŠŤASTNÝ K. (EDS) 2005: Fauna ČR Ptáci II/2. Academia, Praha.

ŠŤASTNÝ K., BEJČEK V. & HUDEC K. 2009: Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice. Avenium, Praha.

VIRKKALA R., ALANKO T., LAINE T. & TAINEN J. 1993: Population contraction of the White-backed Woodpecker *Dendrocopos leucotos* in Finland as a consequence of habitat alternation. *Biological Conservation* 66: 47-53.